

**PROGRAMACIÓN
DE
LATÍN**

BACHARELATO

**I.E.S. SANTIAGO BASANTA SILVA
VILALBA**

INDICE

OBXECTIVOS XERAIS DA AREA	3
OBXECTIVOS XERAIS DE CURSO	3
OBXECTIVOS DE LATÍN DE PRIMEIRO DE BACHARELATO	3
OBXECTIVOS DE LATÍN DE SEGUNDO DE BACHARELATO	4
CONTIDOS DE LATÍN I	6
SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS DE LATÍN I	6
PRIMEIRA AVALIACIÓN	6
SEGUNDA AVALIACIÓN	7
TERCEIRA AVALIACIÓN	8
CONTIDOS PROCEDIMENTAIS DE LATIN I	9
CONTIDOS ACTITUDINAIS DE LATIN I.....	10
CONTIDOS MINIMOS ESIXIBLES	11
CRITERIOS DE AVALIACIÓN DE LATÍN I.....	11
CONTIDOS DE LATIN II	15
SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS DE LATÍN II	15
PRIMEIRA AVALIACIÓN	15
SEGUNDA AVALIACIÓN	16
TERCEIRA AVALIACIÓN	17
CONTIDOS MINIMOS ESIXIBLES	18
CONTIDOS PROCEDIMENTAIS DE LATÍN II....	18
CONTIDOS ACTITUDINAIS DE LATÍN II	19
CRITERIOS DE AVALIACIÓN DE LATÍN II....	20
TEMAS TRANSVERSAIS	23
DISTRIBUCIÓN TEMPORAL	24
PROCEDEMENTOS de AVALIACIÓN	24
INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	25
CRITERIOS DE CALIFICACIÓN	26
MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	27
ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES	28
ATENCIÓN A DIVERSIDADE	28

OBXECTIVOS XERAIS DO AREA

1. Coñecer e utilizar os aspectos morfolóxicos, sintácticos e léxicos básicos da lingua latina, iniciándose na interpretación e tradución de textos sinxelos.
2. Reflexionar sobre os elementos substanciais que conforman as linguas relacionando a lingua latina con algunha das que dela se derivan e recoñecendo compoñentes significativos desta herdanza (flexión nominal, pronominal e verbal).
3. Analizar textos diversos, traducidos e orixinais, mediante unha lectura comprensiva, distinguindo os xéneros literarios, as súas características esenciais e a súa evolución.
4. Ordenar os conceptos lingüísticos propios do alumnado, establecendo categorías, xerarquías, oposicións e relacións entre ámbitos lingüísticos diversos.
5. Recoñecer algúns dos elementos da herdanza latina que permanecen no mundo actual e aprecialos como unha das claves para a súa interpretación.
6. Buscar e indagar en documentos e fontes de información variadas, relacionando elementos dispersos e analizar criticamente as súas achegas.
7. Identificar e valorar as principais achegas da civilización romana e da lingua como instrumento transmisor da súa cultura.
8. Valorar as achegas do espírito clásico como elemento integrador de diferentes correntes de pensamento e actitudes (ética, estéticas) que conforman o ámbito cultural europeo ao que o alumno pertence.

OBXECTIVOS XERAIS DE CURSO

OBXECTIVOS DE LATÍN DE PRIMEIRO DE BACHARELATO

1. Utilizar a lectura en voz alta para entender a lingua latina como unha lingua viva con características fonéticas concretas e achegarse á prosodia da retórica clásica.
2. Coñecer os aspectos morfosintácticos e léxicos básicos da lingua latina e utilízaos de forma integrada de cara a un dominio áxil da lingua orixinaria e a súa conexión coa materna do alumnado.
3. Reflexionar sobre as características morfosintácticas a nivel da oración simple, por un lado, na lingua latina, entendida esta como un sistema organizado e complexo, e, por outro, nas outras linguas que coñeza o alumnado co fin de comprender as diferenzas interlingüísticas, evitar as interferencias e afondar no coñecemento gramatical do latín, conseguindo un desenvolvemento na súa competencia lingüística.

4. Reflexionar sobre os aspectos léxicos e semánticos da lingua latina nunha primeira fase para comprender a dimensión cultural desta, a importancia das palabras e expresións cultas e os parecidos e diferenzas culturais coas linguas neolatinas e a cultural europea.
5. Conseguir unha lectura comprensiva pormenorizada e fiel ou global e de datos principais que permita aprehender a mensaxe orixinaria en latín da forma máis directa e correcta e, á vez, máis próxima ao mundo conceptual do alumnado, reflexionando sobre os datos culturais e lingüísticos necesarios para iso.
6. Realizar distintas operacións lingüísticas que exerciten aspectos formais que permitan asimilar os novos contidos lingüísticos e conseguir o crecemento destes na estrutura mental do alumno.
7. Recoñecer dende unha visión filolóxica algúns dos elementos da herdanza latina que permanecen no mundo actual de maneira que lles permitan descubrir a conexión entre o pasado e o presente como mellor forma para proxectar un futuro e para alcanzar unha identidade propia.
8. Investigar e satisfacer a curiosidade que esperta o mundo romano en xeral e o de Hispania en particular, traballando distintas fontes de información, relacionando os descubrimentos parciais dispersos e chegando a unhas conclusións mediante unha análise crítica.
9. Identificar e valorar as principais achegas da civilización romana como son o urbanismo, o sentido do traballo e do ocio, a importancia da vida, a organización da sociedade mediante o dereito e a política.
10. Valorar as achegas do espírito clásico como elemento integrador de diferentes correntes de pensamento e actitudes éticas e estéticas que, grazas á tolerancia, respecto e enriquecemento cultural, conforman hoxe o privilexiado ámbito cultural europeo ao que o alumno pertence.

OBXECTIVOS DE LATÍN DE SEGUNDO DE BACHARELATO

En xeral preténdese que os alumnos as alumnas progresen nos obxectivos do primeiro curso; pero máis concretamente:

1. Completar o nivel de coñecemento lingüístico adquirido en latín, centrándose nas irregularidades morfolóxicas e nos procedementos de subordinación, abordando textos orixinais de maior complexidade.
2. Comprender o contido esencial dun texto literario orixinario ou traducido e xerarquizar as súas ideas.
3. Progresar no funcionamento dunha lingua flexiva como o latín e alcanzar unha corrección de estilo na tradución.
4. Reflexionar sobre a derivación e composición de palabras como medio morfolóxico de ampliación do caudal de vocabulario do alumnado en latín e valorar a repercusión destes elementos latinos no léxico das linguas modernas que o alumnado coñeza.

5. Alcanzar un nivel complexo e abstracto da linguaxe que permita comparar as distintas linguas coñecidas.
6. Internarse na literatura dos textos latinos identificando os seus elementos esenciais, diferenciando os distintos xéneros polas súas características diferenciadoras e valorando as súas calidades estéticas.
7. Desenvolver a capacidade creativa do alumnado na destreza escrita en latín e nos métodos de tratamento de información que expresen unhas hipóteses de investigación que aproveiten a corrección na expresión oral e escrita adquirida e mellorada grazas ao latín.
8. Recoñecer o papel integrador do latín e do mundo romano en distintas áreas da ciencia, filosofía, historia, literatura, arte, arquitectura, etc., a lárgoo da historia de Occidente.

CONTIDOS DE LATÍN I

SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS DE LATÍN I

Sobre a base de catro horas lectivas semanais distribuímos a materia en quince unidades didácticas de desigual duración en función dos contidos culturais e das prácticas requiridas pola gramática vista.

Considerando que a duración deste curso 2006-2007, é aproximadamente de trinta e catro semanas lectivas, indicamos a seguinte secuenciación:

PRIMEIRA AVALIACIÓN

UNIDADE 1. A IMPORTANCIA DO LATÍN E a SÚA PRONUNCIACIÓN. TEMPO: UNHA SEMANA

- Del indoeuropeo ao latín.
- O latín e a súa evolución. A actualidade do latín.
- Historia da lingua castelá: nocións básicas. Outros compoñentes do castelán.
- Outras linguas romances derivadas do latín: galego.
- Relixión e mitoloxía: Minerva e Xúpiter.
-

UNIDADE 2. A ORACIÓN NOMINAL E O NOMINATIVO. TEMPO: DOUS SEMANAS

- Morfosintaxe nominal: O substantivo. O latín, lingua flexiva: flexión, función, caso e declinación. Sintaxe do caso nominativo. Estrutura do nome. Relación tema-flexión. As cinco declinacións. Morfoloxía do caso nominativo.
- A oración: concepto e estrutura. A oración simple.
- Características do latín. Categorias gramaticais: xénero e número. Ausencia de artigo. Orde de palabras.
- O infinitivo: un nominativo verbal.
- A oración nominal.
- Vocabulario latino básico.
- Pervivencia dos temas da flexión latina nos substantivos do español.
- Expresións latinas incorporadas á linguaxe habitual e culta.
- Mitoloxía e antigüidade romana. Do mito á historia: a monarquía romana.
-

UNIDADE 3. O ADXECTIVO. TEMPO: DÚAS SEMANAS

- Morfosintaxe nominal: O adxectivo. Función. A concordancia substantivo-adxectivo. Sistema morfolóxico: clases de adxectivos.
- Evolución morfolóxica do nominativo plural latino nas linguas romances.
- Pervivencia das clases de adxectivos latinos nas linguas romances da Península.
- O calendario romano. Festas e espectáculos.

UNIDADE 4. ORACIÓN INTRANSITIVA. PRESENTE DE INDICATIVO. TEMPO: DÚAS SEMANAS

- Morfosintaxe verbal: O verbo. As súas categorías gramaticais. Clasificación dos verbos pola súa conxugación.
- A oración intransitiva.
- Léxico e enunciado dos verbos.
- O exército romano.

UNIDADE 5. O XENITIVO: O COMPLEMENTO DO NOME TEMPO: UNHA SEMANA

- Morfosintaxe nominal: O caso xenitivo. O sintagma nominal: sintaxe do xenitivo e a súa relación de función co adxectivo. Morfoloxía do xenitivo. O plural da 3.ª declinación.
- Familias de palabras.
- Avaliación morfolóxica, sintáctica e semántica.
- Baco e Saturno.

UNIDADE 6. O PREDICATIVO. O SISTEMA DE PERFECTO: TEMPO: DUAS SEMANAS

- Estrutura oracional predicativa en nominativo.
- O tema verbal de perfecto. O pretérito perfecto. Enunciado completo dos verbos.
- Os *tria nomina* e nomes de pila actuais.
- A familia romana.

SEGUNDA AVALIACIÓN

UNIDADE 7. A ORACIÓN TRANSITIVA. O ACUSATIVO. TEMPO: DUAS SEMANAS

- Morfosintaxe nominal: O caso acusativo. A súa sintaxe e a súa morfoloxía.
- A estrutura oracional suxeito-verbo-objecto. A transitividade.
- Ceres e Februo-Plutón.

UNIDADE 8. IMPERFECTO E PLUSCUAMPERFECTO. TEMPO: TRES SEMANAS

- Morfosintaxe verbal: O pretérito imperfecto de indicativo. O pretérito pluscuamperfecto de indicativo. As súas características gramaticais.
- A aposición.
- O adxectivo feito substantivo: a substantivación.
- Ferramentas, técnicas e estratexias para a tradución e interpretación dun texto latino.
- Evolución fonética dos ditongos latinos.
- Avaliación do imperfecto e pluscuamperfecto latinos.
- A casa romana.

UNIDADE 9. O VOCATIVO. OUTRAS FUNCIÓNS DO ACUSATIVO.

TEMPO: DÚAS SEMANAS

- Morfosintaxe nominal: O caso vocativo. As súas características gramaticais. O infinitivo complemento directo. O acusativo con significado circunstancial: dirección e duración.
- A oración predicativa: o predicativo obxecto.
- A evolución do significado das palabras latinas. Os cultismos.
- Marte e Venus.

UNIDADE 10. O ABLATIVO. O FUTURO. TEMPO: TRES SEMANAS

- Morfosintaxe nominal: O caso ablativo. A súa sintaxe e a súa morfoloxía.
- Morfosintaxe verbal: O futuro imperfecto e perfecto de indicativo.
- A época republicana: Roma e as súas circunstancias.

TERCEIRA AVALIACIÓN

UNIDADE 11. PREPOSICIÓN E ADVERBIOS. A ORACIÓN PASIVA. TEMPO: DÚAS SEMANAS

- Formas invariables do latín. Preposicións e adverbios.
- Un sintagma preposicional especial: o complemento axente. Estrutura completa da oración pasiva.
- A romanización de Hispania. A súa proxección actual.

UNIDADE 12. DATIVO E SUBXUNTIVO. TEMPO: DÚAS SEMANAS

- Morfosintaxe nominal: O caso dativo. A súa sintaxe e a súa morfoloxía. Un caso residual: o locativo.
- Morfosintaxe verbal: O modo subxuntivo e os seus tempos. Semellanzas e diferenzas co sistema do castelán.
- A derivación etimolóxica.
- Orixe dos tempos do subxuntivo.
- A cidade romana: *urbs* e *civitas*.

UNIDADE 13. IMPERATIVO E DEMOSTRATIVO. TEMPO: DÚAS SEMANAS

- Morfosintaxe verbal: O modo imperativo: presente e futuro.
- Morfosintaxe pronominal. Características xerais da flexión pronominal. Clasificación xeral dos pronomes. Persoais e posesivos. Demostrativos.
- O sistema político romano: institucións. Evolución.

UNIDADE 14. GRAOS DO ADXECTIVO E OS INTERROGATIVOS. TEMPO: DÚAS SEMANAS E MEDIA

- Morfosintaxe nominal: O adxectivo. Revisión e graos.
- Morfosintaxe pronominal. O grupo relativo-interrogativo-indefinido. A oración de relativo.
- A pregunta e a resposta. A negación.
- O significado etimolóxico. Orixe dos pronomes relativos, interrogativos e indefinidos.
- Os emperadores romanos.
-

UNIDADE 15. COORDINACIÓN E SUBORDINACIÓN. TEMPO: UNHA SEMANA E MEDIA

- Oracións compostas. Coordinación e subordinación. Conxuncións subordinativas de maior uso: *ut* e *ne*, *cum* e *quod*.
- Formas invariables: as conxuncións.
- Morfosintaxe verbal. As formas nominais máis frecuentes do verbo. O participio pasivo: a súa morfosintaxe.
- Cultismos latinos.
- Mercurio e Xuno.

CONTIDOS PROCEDEMENTAIS DE LATIN I

- Pronunciación, silabación e acentuación segundo as normas do latín clásico.
- Identificación e análise, en textos latinos orixinais dos elementos básicos da morfoloxía regular (nominal, pronominal e verbal).
- Manexo dos elementos flexivos da morfoloxía latina e as súas categorías gramaticais mediante desenvolvementos flexivos, relacións, comparacións, deducións ou clasificacións.
- Identificación e análise das estruturas da oración simple dende unha identificación morfolóxica o máis áxil posible e dende a reflexión sintáctica.
- Aplicación das concordancias en latín.
- Identificación e reflexión sobre erros morfolóxicos.
- Identificación das semellanzas e diferenzas do latín co galego.
- Interpretación de textos latinos e tradución destes ao castelán sen necesidade dunha análise pormenorizada previo. Non se necesita o uso dun dicionario, aínda que si o soporte dun repertorio léxico proporcionado no material do alumno.
- Análise da estrutura morfosintáctica latina e da equivalente na lingua á que se traduce nos casos que se requira un maior detemento pola complexidade textual ou por reforzo gramatical.
- Lectura comprensiva de obras ou fragmentos traducidos.
- Busca de información global ou concreta en textos, especialmente nos máis extensos.
- Resumo oral ou escrito do contido de textos latinos, delimitando as súas partes.
- Recoñecemento da orixe latina e da evolución fonética, morfolóxica e semántica no léxico das linguas coñecidas polas alumnas e os alumnos, especialmente as linguas romances, así como de palabras cunha clara relación etimolóxica.
- Manexo dun vocabulario latino básico no seu uso pasivo e activo.

- Agrupamento de familia de palabras.
- Dedución de vocabulario das linguas coñecidas polos alumnos e as alumnas a partir das raíces de palabras latinas.
- Identificación e dedución de vocabulario latino básico a partir de imaxes, descrições ou aproximacións fonéticas.
- Clasificación de vocabulario latino por clases de palabras.
- Descubrimento lúdico de léxico latino.
- Identificación dos aspectos socioculturais máis importantes da historia do pobo romano e da súa presenza na península ibérica, e en particular en Galicia, a partir de textos, ilustracións ou material audiovisual.
- Planificación e realización de traballos de investigación sobre o mundo romano e sobre os vestixios da romanización no mundo actual (costumes, festas, tradicións, etc.) e sobre restos arqueolóxicos, inscricións, etc., manexando fontes de diversa índole.
- Diálogos sobre temas culturais interesantes.
- Aplicar técnicas de asimilación e organización de conceptos como son o esquema e o mapa conceptual.

CONTIDOS ACTITUDINAIS DE LATIN I

- Interese e valoración da lingua latina, da que procede o galego e outras utilizadas no seu ámbito.
 - Interese por coñecer a gramática das linguas romances a partir do estudio comparado coa latina.
 - Valoración das achegas do latín como lingua instrumental na cultura occidental.
 - Valoración da precisión filolóxica e da fidelidade aos textos como elemento base para acceder ao coñecemento da antigüidade clásica.
 - Aceptación de que dun mesmo texto pode haber diferentes traducións válidas, desenvolvendo o espírito crítico e tolerante á vez.
 - Interese por coñecer os temas nas súas manifestacións orixinarias e valoración dos datos obtidos da súa interpretación.
 - Valoración do estudio e dos coñecementos do latín como un soporte importante para unha mellor comprensión da lingua propia e das outras linguas románicas.
 - Interese pola gramática histórica que proporciona información e aclaracións sobre feitos da lingua aparentemente sen sentido.
 - Interese por explicar termos da lingua materna cos vocábulos latinos que figuran nos textos.
 - Interese polas achegas da cultura latina á cultura actual valorando positivamente a pervivencia do espírito clásico que conforman o ámbito cultural europeo.
 - Valoración do noso pasado romano como punto de partida para a explicación de moitos feitos do presente.
 - Valoración positiva do feito diferenciador (e do seu entroncamento co mundo clásico) da nosa cultura europea fronte a outras do planeta.
- Actitude crítica ante o contido moral e cultural dos fragmentos traducidos.

CONTIDOS MINIMOS ESIXIBLES

Os alumnos de primeiro de bacharelato para poder ascender a segundo deben coñecer como mínimo os seguintes temas:

Lingua

Morfoloxía:

- ✓ Declinar un substantivo regular latino independentemente da declinación á que pertenza
- ✓ Declinar o adxectivo e os distintos pronomes latinos. Os graos do adxectivo
- ✓ As principais preposicións latinas: IN, AD, DE, EX, AB, PER, CUM, INTER
- ✓ Conxugar un verbo latino en activa e pasiva, independentemente da conxugación á que pertenza. Os infinitivos e participios
- ✓ Coñecer e conxugar os verbos irregulares máis significativos: sum, possum, volo, fero...

Sintaxe:

- ✓ Os valores dos casos
- ✓ As concordancias.
- ✓ Os valores dos distintos tempos verbais e a súa tradución
- ✓ Sintaxe do comparativo e do superlativo.
- ✓ Sintaxe da voz pasiva
- ✓ O infinitivo como suxeito e como complemento directo
- ✓ A oración de relativo
- ✓ principais valores das conxuncións UT e CUM

O léxico latino:

- ✓ Evolucións máis significativas do sistema vocálico e consonántico latino ao galego e castelán
- ✓ Coñecer o significado máis representativo de duascentas cincuenta palabras latinas clasificándoas segundo a súa declinación ou, no seu caso, conxugación.
- ✓ Coñecer os vinte e cinco latinismos de uso máis frecuente en galego ou castelán
- ✓ Coñecer vinte topónimos de Galicia de etimoloxía latina

O legado de Roma

- ✓ As tres grandes etapas da historia de Roma: Monarquía, República e Imperio, características xerais
- ✓ Os órganos de goberno: as maxistraturas
- ✓ As clases sociais en Roma durante a República.
- ✓ O concepto de Romanización. As principais pegadas da Romanización en Galicia
- ✓ A vida cotiá: a familia, a educación, a vivenda, os espectáculos do Circo. O calendario
- ✓ Os deuses principais.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN DE LATÍN I

- 1.1. Identificar en textos latinos sinxelos, orixinais ou elaborados, os elementos básicos da morfoloxía regular (nominal e verbal) e da sintaxe da frase (casos, oracións simples e compostas xustapoñer e coordinadas) e apreciar variantes e coincidencias con outras linguas coñecidas.**

Criterio de análise de textos latinos

Por este criterio, que poderíamos cualificar como de aproximación ao significante dos textos, os alumnos e as alumnas demostrarán a súa capacidade para identificar os casos e as funcións das palabras dun texto latino sinxelo (nun nivel de declinación regular de substantivos, adxectivos e pronomes), así como os elementos e estrutura de oracións simples ou compostas xustapoñer e coordinadas: suxeito-atributo-cópula; suxeito-verbo intransitivo; suxeito-objeto-verbo transitivo; suxeito-complemento axente-verbo pasivo, etc.

É o criterio que se refire a un dos aspectos que máis de cheo inciden no estudio do latín: o aspecto puramente lingüístico de **análise morfosintáctica** dun texto, sen ir máis lonxe.

Ocasionalmente, aplicarase a análise morfosintáctica comparativa entre o latín e outra lingua coñecida polos alumnos e as alumnas.

Este criterio, sen levalo a extremos de exhaustividade, poderase aplicar dende as primeiras unidades e de forma continuada en todas elas.

1.2. Resumir, oralmente ou por escrito, o contido de textos latinos, preferentemente narrativos, e delimitar as súas partes.

Criterio de lectura comprensiva

Por este criterio, que poderíamos cualificar como de primeira aproximación ao significado global dun texto latino (orixinal pero sinxelo, ou axeitadamente adaptado, preferentemente narrativo), comprobarase que o alumnado é capaz de ler atentamente ese texto, fixarse nos seus diferentes apartados, axudado pola puntuación, e chegar a expresar o seu contido xeral, delimitando mesmo as partes de que consta. Non se pide a tradución exacta, nin a consulta de léxicos e dicionarios. Só a atención ao tema, ao argumento, de forma xeral.

O criterio pode ser aplicado gradualmente ao longo do curso, pero farase con máis eficacia na segunda metade, cando o alumnado manexa os aspectos primarios de declinación e léxico e mesmo de sintaxe e temas culturais.

Os textos serán preferentemente narrativos, e a realización deste tipo de tarefa poderá facerse oralmente ou por escrito.

1.3. Pasar ao castelán ou ao galego coa maior fidelidade posible (tradución literal), parcial ou totalmente, textos breves en latín, facilitados ou elaborados e preferentemente narrativos.

Criterio de tradución

Este criterio comprobará que as alumnas e os alumnos coñecen a estrutura da lingua flexiva que é o latín en grao tal que son capaces de reproducir na súa lingua materna un texto sinxelo orixinal. A tradución obrigaralles a concretar todos os aspectos formais e semánticos do texto, nun tipo de exercicio que pon en xogo as diversas capacidades, imaxinativas, intelectivas e expresivas do alumnado, polo que este criterio debe ser valorado como o principal.

O carácter elemental dos textos, que poderán ser orixinais sinxelos ou razoablemente adaptados, e a propia didáctica aconsellan neste primeiro estadio da aprendizaxe do latín a literalidade na tradución.

1.4. Recoñecer no léxico das linguas romances faladas na Península e en palabras de clara relación etimolóxica a orixe latina e a súa evolución fonética, morfolóxica e semántica.

Criterio de etimoloxía

Con este criterio, que valora a pervivencia do latín, o alumnado deberá demostrar a súa capacidade para relacionar o galego e as demais coñecidas por el co Latín, que por outro lado confire unidade a todas as linguas romances.

O estudio do latín neste aspecto permitirá aos estudantes adquirir unha conciencia do seu idioma como evolución do latín e doutras linguas, concretamente as outras linguas románicas faladas na Península, como linguas irmás emparentadas co latín, e con moitos elementos comúns ao galego, por derivar dun madeiro común.

Os alumnos e as alumnas estarán en condicións de relacionar vocábulos do galego cos correspondentes vocábulos latinos, detectar os cambios fonéticos e morfolóxicos máis importantes da súa evolución, relacionar semanticamente varias palabras da súa lingua pola súa conexión co latín, detectar cambios semánticos nas palabras, e coñecer o significado e a forza orixinal das palabras pola súa etimoloxía.

1.5. Identificar os aspectos máis importantes da historia do pobo romano e da súa presenza na península ibérica e recoñecer as pegadas da cultura clásica en diversos aspectos da civilización actual.

Criterio de romanización

Este criterio trata de comprobar que o alumnado coñece as liñas mestras da historia de Roma e a súa presenza na península ibérica, así como a pervivencia do seu importante legado en múltiples aspectos da civilización actual: institucións, sociedade, arte, literatura, medios de comunicación, publicidade, etc.

Este criterio poderá demostralo o alumnado mediante exercicios de distinta índole: traballo sobre fontes escritas dos autores romanos, pequenas investigacións nos medios de comunicación sobre referencias ao mundo clásico e citas latinas, ou análise de textos de autores gregos e latinos traducidos, previamente seleccionados e contextualizados polo profesor.

Trátase de avaliar o afondamento do alumnado na cultura romana e a súa repercusión na actual, para o que non se escatimará toda posible tarefa: lectura de obras de autores romanos traducidas, lectura dalgún libro importante sobre un tema monográfico de civilización romana, etc.

Avaliarase, así mesmo, o coñecemento do pasado romano especialmente en ao ámbito de influencia da lingua galega.

1.6. Realizar con axuda do profesor ningunha investigación sobre a pegada da romanización no ámbito próximo ao alumno, con tarefas de indagación directa (fontes e restos arqueolóxicos, fontes primarias, etc.), ademais da consulta de

información complementaria e comunicar de forma coherente e organizada os resultados do estudo.

Criterio de traballo de investigación sobre restos romanos

O criterio trata de comprobar que o alumnado reconece e distingue os restos da cultura romana do seu ámbito e que os valora á luz dos coñecementos de cultura clásica que adquiriu.

Formúlase materializar este criterio mediante a realización de pequenos traballos de investigación en grupo sobre algún resto material da civilización romana que se atope no ámbito do alumnado. O traballo será formulado polo profesor ou profesora, quen dará as pautas metodolóxicas para a súa realización. Centrarase basicamente no estudio directo dun resto material, que poderá ser debuxado, comparado con outros similares ou arquetipos, e contextualizado no ámbito histórico, e iluminado cos estudos modernos que existan sobre o tema. O traballo deberá presentarse redactado de forma clara e coherente, e no seu caso poderá ser exposto oralmente polo grupo ante o resto dos seus compañeiros e compañeiras de clase.

O criterio aplicarase a todos os alumnos e as alumnas como mínimo mediante un traballo no curso ou, se a marcha do curso o permite, cun traballo por trimestre.

CONTIDOS DE LATIN II

SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS DE LATÍN II

CONTIDOS CONCEPTUAIS

Sobre a base de catro horas lectivas semanais distribuímos a materia en quince unidades didácticas de desigual duración en función dos contidos culturais e das prácticas requiridas pola gramática vista.

Considerando que a duración deste curso 2006-2007, é aproximadamente de trinta e catro semanas lectivas, indicamos a seguinte secuenciación:

PRIMEIRA AVALIACIÓN

UNIDADE 1. A ORACIÓN GRAMATICAL. TEMPO: DÚAS SEMANAS

- Oracións simples e compostas
- Revisión da coordinación e xustaposición.
- Procedementos de subordinación.
- Repaso das desinencias e terminacións dos casos.
- Repaso das funcións sintácticas dos casos.
- Repaso das desinencias persoais dos verbos.
- Temas verbais.
- Repaso da concordancia: substantivo-adxectivo; suxeito-verbo.
- Os xéneros literarios. Introducción.

UNIDADE 2. REPASO E AMPLIACIÓN DE PARTÍCULAS SUBORDINANTES. DÚAS SEMANAS

- A oración composta: subordinación.
- Procedementos de subordinación.
- Subordinación conxuntiva: lista de conxuncións.
- Repaso do verbo *sum*.
- Repaso das preposicións.
- Introducción á análise sintáctica de oracións complexas.
- Formación de palabras. Concepto de composición e derivación.
- A historiografía.

UNIDADE 3. SINTAXE DO INFINITIVO (1). TEMPO: DÚAS SEMANAS

- Morfoloxía do infinitivo.
- A oración de infinitivo. A súa estrutura.
- Repaso da declinación do substantivo I: 1.ª, 2.ª, 4.ª e 5.ª declinacións. Formas irregulares.
- Repaso do tema de presente das conxugacións 1.ª, 2.ª e 4.ª
- Teoría da tradución. Tradución literal e tradución libre.
- Composición I: prefixos. Verbos compostos.
- Expresións latinas.
- Roma en Hispania: depósitos e museos.

UNIDADE 4. SINTAXE DO INFINITIVO (2). TEMPO: DÚAS SEMANAS

- Tradución dos tempos do infinitivo.
- Construción persoal.
- O infinitivo, verbo principal da oración: infinitivo histórico.
- Repaso da declinación do substantivo II: 3.ª declinación, temas en *i* e temas en consoante. Formas irregulares.
- Repaso do tema de presente das conjugacións 3.ª I e 3.ª II.
- Normas para o correcto uso do dicionario.
- Composición II: prefixos. Adxectivos e adverbios compostos.
- Expresións latinas.
- A sátira e o epigrama.

UNIDADE 5. SINTAXE DO PARTICIPIO (1). TEMPO: DÚAS SEMANAS

- Formas do participio.
- Participio adxectivo.
- Ablativo absoluto.
- Repaso da declinación do adxectivo. Adxectivos da 3.ª, en *i* e en consoante.
- Tema de perfecto activo e pasivo.
- Expresións latinas.
- A poesía lírica e a elegía. Apolo e Diana.

UNIDADE 6. SINTAXE DO PARTICIPIO (2). TEMPO: DÚAS SEMANAS

- Participio en función de adxectivo-verbo.
- Participio sen *ése*.
- Adverbios de modo derivados de adxectivos. Graos.
- Verbos depoñentes.
- Expresións latinas.
- A fábula. A poesía épica.

SEGUNDA AVALIACIÓN

Neste período, como no mes de marzo realizaremos a viaxe a Italia, só quedannos dez semanas lectivas, que as distribuimos do seguinte xeito:

UNIDADE 7. XERUNDIO E XERUNDIVO. SUPINO. TEMPO: TRES SEMANAS

- Morfoloxía do xerundio e xerundivo e do supino.
- Estruturas sintácticas.
- Repaso dos pronomes persoais e posesivos.
- Conjugación perifrástica.
- Características morfosintácticas da prosa.
- Derivación II: outros sufixos.
- Expresións latinas.
- A epistolografía.

UNIDADE 8. SUBORDINACIÓN RELATIVA. TEMPO: DÚAS SEMANAS

- A oración de relativo.

- O modo subxuntivo neste tipo de oracións.
- Relativo coordinativo.
- Relativo adxectivo.
- Repaso de pronomes demostrativos e relativos.
- Repaso de adverbios relativos.
- Complementos de lugar.
- Derivación III: outros sufixos.
- Expresións latinas.
- O teatro.

UNIDADE 9. A CONSULTA. TEMPO: DÚAS SEMANAS

- A frase interrogativa: partículas.
- A consulta subordinada.
- Repaso dos pronomes interrogativos e indefinidos. A súa declinación.
- A serie de adverbios de lugar derivados de pronomes.
- Diferenzas entre o latín e o castelán.
- Expresións latinas.
- A oratoria.

UNIDADE 10. SUBORDINACIÓN CONXUNTIVA (1). TEMPO: TRES SEMANAS

- Estudio especial das conxuncións *ut* e *cum*.
- Repaso e ampliación dos numerais.
- Diferenzas entre o latín e o catalán.
- Diferenzas entre o latín e o galego.
- Expresións latinas.
- A filosofía e a novela.

TERCEIRA AVALIACIÓN

UNIDADE 11. SUBORDINACIÓN CONXUNTIVA (2). TEMPO: TRES SEMANAS

- Subordinación coas conxuncións *cum* e *quod*.
- Repaso de *volo*, *nolo* e *malo*. Uso do imperativo de *nolo*.
- Outros adverbios.
- Vocabulario das Ciencias Naturais.
- Roma en Hispania: arquitectura e enxeñaría.

UNIDADE 12. RESUMO E TIPOLOXÍA DAS ORACIÓNS subordinadas. TEMPO: DÚAS SEMANAS

- Tipos de oracións subordinadas.
- Observacións á subordinadas causais, consecutivas, comparativas e condicionais.
- Repaso de *eo* e *fero*.
- Vocabulario da literatura.
- Conxuntos arqueolóxicos de época romana na península ibérica.

UNIDADE 13. VALORES ESPECIAIS DOS CASOS. TEMPO: UNHA SEMANA E MEDIA

- Acusativo exclamativo e de relación.
- Xenitivo complemento de verbos. Xenitivo partitivo.
- Dativo posesivo, de finalidade, dobre dativo.

- Verbos defectivos e impersoais.
- Vocabulario da filosofía.
- Hércules e os heroes.

UNIDADE 14. CONCORDANCIA. TEMPO: UNHA SEMANA E MEDIA

- Tipos de concordancia.
- Discordancias.
- Consecutio temporum.
- Verbos *fio* e *edo*.
- Vocabulario das matemáticas e a física.
- Transmisión da literatura clásica.

UNIDADE 15. ORDE DE PALABRAS. TEMPO: UNHA SEMANA

- A orde de palabras en latín.
- Vocabulario das ensinanzas técnicas.
- Pervivencia do dereito romano

CONTIDOS MINIMOS ESIXIBLES

O alumnos de segundo de bacharelato debe coñecer todo o que, como mínimo, o que se lle esixiu en primeiro, e ademais o seguinte:

- ✓ Principais substantivos latinos irregulares e a súa declinación
- ✓ As oracións subordinadas substantivas. Substantivas de infinitivo, substantivas introducidas por un nexo e substantivas interrogativas indirectas
- ✓ As construcións de participio: participio concertado, ablativo absoluto, etc.
- ✓ Principais usos do xerundio e do xerundivo
- ✓ Coñecemento de cincocentas palabras latinas co seu significado máis representativo e a súa clasificación por declinación ou, no seu caso, conxugación.
- ✓ Coñecemento de cincuenta latinismos de uso frecuente en galego ou castelán.
- ✓ Coñecemento de trinta e cinco topónimos de lugares de Galicia con etimoloxía latina
- ✓ Os compostos de sum e os verbos irregulares de uso frecuente
- ✓ Principais nexos subordinantes e a súa respectiva construción
- ✓ Principais proposicións circunstanciais latinas coas súas variantes e nexos correspondentes
- ✓ Características principais dos distintos xéneros literarios latinos e as características fundamentais dos autores máis representativos de cada un deles.
- ✓ Principais leis de evolución fonética do latín ao galego e ao español
- ✓ Tradución con dicionario dun texto latino de César da Guerra das Gallias

CONTIDOS PROCEDIMENTAIS DE LATÍN II

En xeral insístese e perfecciónanse os procedementos do curso anterior e engádense os seguintes:

- Identificación e análise en textos latinos dos elementos básicos da morfoloxía irregular.
- Identificación da materia fónica e léxica mediante o ditado de textos latinos con vocabulario coñecido polos alumnos e as alumnas.
- Identificación e comentario dos elementos esenciais de textos de diversos xéneros literarios, con sentido completo e traducidos, e recoñecemento das súas estruturas básicas diferenciadoras.
- Utilización do dicionario.
- Comparación das linguas románicas coñecidas polos alumnos co latín, de forma que se deduzan regras de derivación a partir dunhas constantes observadas previamente.
- Utilización de regras de derivación e composición para a formación de palabras castelás.
- Identificación do vocabulario específico de orixe grecolatino que é de uso habitual nas disciplinas que se estudan no Bacharelato.
- Identificación dos elementos esenciais dun texto literario (argumento, estrutura, etc.).
- Diferenciación das ideas principais fronte ás secundarias en textos orixinais de distintos xéneros literarios.
- Comparación entre un texto literario latino e outro posterior relacionado con este.

CONTIDOS ACTITUDINAIS DE LATÍN II

Os contidos do primeiro curso mantéñense e engádense, como máis específicos, os seguintes:

- Interese e valoración da lingua latina como un complexo sistema lingüístico, cargado dunha riqueza comunicativa e á vez dun grande sentido práctico.
- Interese por interpretar textos literarios de certa complexidade sintáctica que demostren un aceptable dominio do idioma latino e, polo tanto, espertar certo orgullo polo logro intelectual alcanzado.
- Interese ante o descubrimento de realidades insospeitadas que aparecen nos textos latinos con extraordinaria vixencia e que coinciden coas inquietudes dos alumnos.
- Interese por coñecer un vocabulario técnico e culto de orixe latina que contribúa a un dominio sobre distintas materias científicas e á concienciación do propio achegamento a un nivel cultural máis elevado. Interese por establecer relacións entre as linguas coñecidas polo alumno dende unha perspectiva globalizadora que lle proporciona ao alumno o maior coñecemento do latín neste segundo nivel.
- Interese pola lectura de obras clásicas como medio para comprender e valorar aspectos da cultura occidental e para gozar e entender mellor o pasado romano e do propio presente.
- Actitude crítica ante o contido ideolóxico e de valores das obras literarias latinas.
- Interese por coñecer os logros xurídicos do dereito romano e as súas repercusións na actualidade.
- Interese por acceder á beleza da literatura latina.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN DE LATÍN II

2.1. Identificar e analizar en textos orixinais os elementos da morfoloxía irregular (nominal e verbal) e da sintaxe da subordinación e comentar as súas variantes e coincidencias con outras linguas coñecidas.

Avaliarase o coñecemento e manexo da lingua latina facendo fincapé neste curso nos dous grandes bloques lingüísticos específicos del: a morfoloxía irregular e a subordinación. Neste caso, o alumnado demostrará a súa competencia mediante a análise morfosintáctica detallada de textos latinos orixinais, ricos en estruturas de subordinación e fará reflexión sobre o paralelismo de estruturas (a maioría de subordinación conxuntiva) e diversidade de estruturas en ambas as dúas linguas (a grandes trazos a sintaxe das formas nominais latinas).

Este criterio de avaliación incluírá a comprobación do dominio da morfoloxía regular, que se repasa neste curso.

A aplicación do criterio realízase en todas as unidades do curso.

2.2. Resumir, oralmente ou por escrito, textos latinos orixinais de distintos xéneros literarios elaborando esquemas básicos do seu contido e diferenciando as ideas principais das secundarias.

O segundo criterio avaliará a capacidade de comprensión do contido de textos latinos orixinais de certa complexidade. Nin análise detallada nin tradución.

Atenderase á lectura latina en voz alta, á localización do tema principal, á análise dos distintos apartados da súa estrutura, á distinción do esencial e o secundario, á elaboración finalmente dun esquema dos diversos temas secundarios que integran o tema principal. Todo iso sobre textos representativos de diversos xéneros literarios, dos que, na medida do posible, se tratará de distinguir as características específicas de cada xénero.

O criterio deberá aplicarse, polo menos unha vez en cada unidade, a algún dos textos pertencentes á antoloxía de textos latinos que acompaña á exposición de cada xénero literario.

2.3. Pasar ao galego, parcial ou totalmente, e de modo coherente, textos de certa complexidade, en latín, pertencentes a diversos xéneros literarios.

A tradución de textos latinos orixinais de certa complexidade, pertencentes a distintos xéneros literarios, é o resumo e corolario de todos os coñecementos de lingua, léxico e cultura adquiridos polo alumnado.

As alumnas e os alumnos deberán demostrar que ao recoñecemento e análise de feitos lingüísticos lle segue a súa capacidade para trasladar ao galego o contido do texto latino, xuntando o sentido da fidelidade ao orixinal coa liberdade e creatividade que se requiran para expresar, na lingua viva que eles e o seu ámbito utilizan, a mensaxe contida naquel.

Todo iso sen perder de vista que estamos só nun segundo curso de latín, o que nos obrigará a elixir textos orixinais, si, con estruturas subordinadas, si, pero non tan difíciles que

resulten necesariamente inaccesibles a uns alumnos de segundo curso de Latín. Poderá utilizarse o dicionario.

Este criterio será de aplicación forzosa ao longo do curso en todas as unidades didácticas.

2.4. Comparar o léxico latino e grecolatino co das outras linguas que coñeza o alumno, e deducir regras básicas de derivación e composición.

Este criterio tratará de comprobar o progreso do alumnado na asimilación de vocabulario latino e a súa reflexión sobre a pervivencia deste (e do léxico grego) nas linguas coñecidas por el.

No segundo curso de Latín este criterio centrarase principalmente nos procedementos de composición e derivación; pero non só iso, senón que abranguerá igualmente o campo dos neoloxismos e tecnicismos empregados nas distintas materias estudadas polo alumnado.

Tamén se comprobará a madureza na capacidade de relacionar vocábulos por familias semánticas.

Este criterio será de aplicación regular ao longo do curso, de forma paralela á aparición dos contidos de «etimoloxía», que se gradúan, igual que en Latín I, gradualmente en todas as unidades do método.

2.5. Relacionar os elementos (fonéticos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos) fundamentais constitutivos do Latín e outras linguas coñecidas polo alumno e as súas estruturas sintácticas.

Con este criterio tratarase de demostrar que as alumnas e os alumnos, grazas ao latín, posúen unha visión máis xeral das distintas linguas e detectan a relación entre elas.

O nivel máis complexo de coñecemento do sistema lingüístico permitiralles comparar os elementos formativos (fonéticos, morfosintácticos e léxicos) das linguas por eles coñecidas.

Farase a través da confrontación dun texto latino e a súa tradución a calquera das linguas utilizadas polo alumnado. Ou a confrontación dun mesmo texto latino e a súa tradución a varias linguas coñecidas polos alumnos e as alumnas, para comparar as estruturas sintácticas.

Tamén se poderán facer a niveis máis concretos comparacións entre palabras de distintos idiomas que se relacionan grazas ao latín.

2.6. Identificar e comentar os elementos esenciais de textos de diversos xéneros literarios, con sentido completo e traducidos, e recoñecer as súas estruturas básicas diferenciadoras.

Este criterio, que poderíamos cualificar como de comentario de texto, nos permitirá comprobar que o alumnado está preparado para abordar, aínda que sexa de forma superficial, o comentario dun texto literario latino, do que deberá resumir o seu argumento, delimitar a súa estrutura e identificar algúns trazos estilísticos que o identifiquen como pertencente a un xénero literario determinado.

Os textos proporáanse preferentemente bilingües, con sentido completo e deberán ser relacionados, a ser posible, con outros paralelos de autores contemporáneos, escritos na lingua materna dos alumnos e as alumnas.

O criterio aplicarase coincidindo coa aparición dos contidos de literatura.

2.7. Planificar e realizar sinxelas investigacións sobre temas monográficos, manexando fontes de diversa índole, restos arqueolóxicos, inscricións, índices, léxicos, artigos específicos, etc.

Este criterio comprobará que os alumnos e as alumnas están preparados para realizar con éxito un pequeno traballo de investigación de carácter monográfico, sobre calquera aspecto da civilización romana que lle sexa próximo: un obxecto do museo local pertencente a aquela cultura, un depósito arqueolóxico da súa cidade ou da súa provincia ou da súa comunidade, un monumento romano, unha inscrición latina ou unha serie de inscricións latinas existentes en igrexas ou monumentos modernos, unha obra arquitectónica moderna que conteña elementos inspirados na arquitectura grecorromana.

O alumno deberá planificar o traballo -- con axuda do seu profesor ou a súa profesora --, traballar directamente sobre o obxecto do seu traballo, (debuxando, sacando esbozo ou planos, tomando nota das impresións inmediatas), manexar bibliografía, contrastar versións distintas, sacar as súas propias conclusións, redactar correctamente e, no seu caso, expoñer oralmente os resultados da súa investigación.

Este criterio ten outras consecuencias formativas para o alumnado: o coñecemento da súa herdanza cultural levaralle a amar e respectar o patrimonio histórico- artístico herdado.

Este criterio aplicarase mediante a realización dun traballo como mínimo durante o curso, coincidindo co tratamento dos contidos sobre o legado de Roma en Hispania, vestixios en depósitos arqueolóxicos e museos, e preferentemente nun dos dous primeiros trimestres do curso.

TEMAS TRANSVERSAIS

As ensinanzas transversais supoñen fundamentalmente a adquisición de contidos de valor.

Isto require un proceso concreto e particular:

- ✓ Achegamento ao valor, para coñecelo e descubri-lo como tal e apreciá-lo.
- ✓ A elección libre das crenzas e condutas entre varias alternativas, e sería adhesión a elas.
- ✓ A Incorporación do valor á conduta, ata obrar habitualmente de acordo con el.

Dende a óptica do latín os temas transversais pódense valorar comentando aqueles elementos e costumes da sociedade romana que se consideran socialmente útiles, ou criticando aqueles outros que evidencian comportamentos e ideas lesivas para a sociedade ou o individuo.

Os temas transversais que neste sentido nós adoptamos son:

- ✓ **Educación para a Igualdade de Oportunidades de Ambos Sexos:** o coñecemento das orixes e defectos dunha sociedade patriarcal (no tema da Familia e da Educación, -unidade 6 de Latín I-), permite apreciar mellor a necesidade dunha correcta harmonía nas relacións entre ambos os dous sexos.
- ✓ **Educación para a Paz:** este tema desenvólvese coa *Relixión Romana* e cos *Espectáculos* entre outros. que desenvólvense na unidade 1 e 3 de latín I respectivamente
- ✓ **Educación moral e cívica:** pódese tratar a través do estudio dos temas da "República", "O imperio" e o "Sistema Político" que se ven respectivamente nas unidades, 10, 14 e 13 de latín I, e poderemos coñecer as discriminacións sociais que se deron ao longo da historia e as consecuencias negativas que as devanditas discriminacións tiveron para a sociedade, posto que fomentaron formas de goberno autoritarias e aberrantes. A crítica da sociedade romana permite unha mellor educación para a democracia

En Latín II estes temas transversais vémoslos nos seguintes autores

- ✓ **Educación moral e cívica:** mediante o estudio da vida de Lucano e Cicerón e a situación política da súa época que nos permitirán reflexionar sobre os disturbios civís e formas autoritarias de goberno
- ✓ **Educación para a paz:** Os contidos deste tema transversal son análogos aos do anterior, pois a educación moral e cívica posúe como fin fundamental a consecución dunha convivencia pacífica entre os seres humanos. Polo tanto este tema desenvólvese tamén co estudio dos autores e época arriba indicados.
- ✓ **Educación para a igualdade de oportunidades de ambos os dous sexos:** os autores satíricos romanos Marcial e Juvenal permítenos reflexionar sobre o sexismo na literatura romana

DISTRIBUCIÓN TEMPORAL

LATÍN I				
1º AVALIACIÓN	Sem	2º AVALIACIÓN	Sem	3º AVALIACIÓN
Unidade 1. A importancia do lat.. Unidade 2. A Oración nominal e Unidade 3. O adxectivo. Unidade 4. a oración intransitiva Unidade 5. O Xenitivo. ... Unidade 6. O Predicativo. O sistema de perfecto	2 2 2 2 2 2	Unidade 7. a Oración transitiva... Unidade 8. Imperfecto e pluscuamp. Unidade 9. O vocativo. Outras -acusat. Unidade 10. O ablativo. O futuro.	2 3 2 3	Unidade 11. Preposición e adverbios Unidade 12. O dativo e o subxectivo Unidade 13. O imperativo e o suxuntivo Unidade 14. Os graos do adj., e. Unidade 15. Coordinación e subordinação
TOTAL SEMANAS	12	TOTAL SEMANAS	10	TOTAL SEMANAS
LATÍN II				
1º AVALIACIÓN	Sem	2º AVALIACIÓN	Sem	3º AVALIACIÓN
Unidade 1. A oración gramatical Unidade 2. Repaso e ampliación... Unidade 3. Sintaxe do Infinitivo-1 Unidade 4. Sintaxe do infinitivo-2. Unidade 5. Sintaxe do participio-1 Unidade 6. Sintaxe do participio-2	2 2 2 2 2 2	Unidade 7. xerund., xerundivo, supino Unidade 8. Subordinación relativa Unidade 9. A consulta. Unidade 10. Subordinac. conxuntiva-1	3 2 2 3	Unidade 11. Subordinac. Conxuntiva Unidade 12. Resumo e tipoloxía Unidade 13. Valores espe. dos coñectivos Unidade 14. A concordancia Unidade 15. Orde de palabras
TOTAL SEMANAS	12	TOTAL SEMANAS	10	TOTAL SEMANAS

PROCEDEMENTOS de AVALIACIÓN

Información ao alumno:

O alumno ha de ter coñecemento de que e do como ha de ser avaliado, así como do diferente tratamento cualitativo ou cuantitativo asignado a cada elemento da avaliación

Avaliación inicial:

Esta avaliación inicial daranos información sobre os coñecementos que posúe o alumno tanto no ámbito lingüístico en xeral como da nosa materia en particular. A partir desta información realizaranse todas as adaptacións individuais que se precisen.

Para levar a cabo estas adaptacións tense en mente unha ampla gama de exercicios e actividades, estruturada do seguinte xeito:

- ✓ Exercicios previos para comprender mellor o latín, aproveitando coñecementos xa adquiridos noutras materias.
- ✓ Exercicios prácticos variados para exercitar os contidos da materia.
- ✓ Exercicios de repaso para sentar coñecementos naqueles que máis o necesiten.
- ✓ Traducións de textos orixinais e elaborados, con diversos graos de dificultade.
- ✓ Actividades de reflexión e relación entre aspectos aparentemente distintos.

Avaliación do proceso de aprendizaxe:

Esta avaliación indicaranos se o proceso de aprendizaxe-ensino se adapta ás posibilidades e necesidades do alumno e así poder reforzalo ou, no seu caso, modificalo.

Avaliamos o traballo concreto dos alumnos e o grao de consecución dos obxectivos propostos na unidade.

Avaliación final:

Esta avaliación ten por obxecto coñecer o grao de aprendizaxe adquirida e interiorizado polo alumno ao final do proceso desenvolvido na unidade e así poder completalo coas actividades de ampliación e de reforzo que se consideren convenientes.

Aquí estamos a avaliar o grao de consecución final obtido por cada alumno respecto dos obxectivos formulados na unidade, tendo presente os criterios de avaliación vinculados aos obxectivos didácticos propostos para cada unidade.

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Como o que avaliar é moi diverso), os instrumentos, é dicir, "o como avaliar", en consecuencia, han de ser moi variados:

1-os exames tradicionais ou probas obxectivas, un como mínimo por cada avaliación. Os exames poderán tratar aspectos de diverso tipo: de desenvolvemento dun tema, de paráfrase e comentario de textos, de tradución, exercicios gramaticais de recoñecemento de formas e funcións, establecemento de paradigmas nominais e verbais, etc.

2-Probos periódicos escritos en exames de curta duración ou, se é o caso, preguntas orais, que non necesariamente haberán de ser avisadas ao alumnado, para a aprendizaxe da morfoloxía, o cal esperamos que producirá que leve un estudio continuo da materia.

3-Traducións, xa na casa xa na aula, continuas para a aprendizaxe da sintaxe e das técnicas de tradución. Estas traducións no ámbito individual servirán tamén para conseguir unha clase aberta e unha participación importante do alumnado cando estas se comenten e corrixan en clase.

4-Traballos monográficos ou grupais, escritos ou orais (exposición dun tema, participación en sesións de debate, etc.).

5-Libro de lectura: nos dous primeiros trimestres os alumnos haberán de ler textos literarios latinos (Apuleio, Catulo, Virxilio...), co fin de ter un maior achegamento e comprensión do mundo clásico. A dificultade e extensión dos textos a ler irá acorde ao curso (Latín I ou II) e ás características do

Recuperación:

A avaliación é continua, polo tanto non hai un exame de recuperación. Os alumnos que teñan problemas en asimilar determinados conceptos ou que non poden seguir o ritmo normal da clase proporáselles lagoas actividades de reforzo que incidan de forma concreta nos problemas de aprendizaxe detectados: tales como:

- ✓ Follas personalizadas con actividades que reforcen os conceptos mal asimilados.
- ✓ Seguimento e tratamento individualizado con clases, no seu caso, que sirvan para consolidar ou adquirir os coñecementos mínimos
- ✓ Entrega de material complementario para afianzar as aprendizaxes
- ✓ Organización máis pautada do traballo que debe realizar o alumno na aula ou na casa.

Hai que prever a posibilidade de prestar unha atención máis específica por parte do profesor ou incrementar o tempo que se lle dedica ao alumno para alcanzar os obxectivos previstos.

Alumnos co latín pendente:

Se algún alumno suspende a nosa materia en Latín I propoñémonos o seguinte:

- ✓ Se elixe Latín II, pasaránselle follas de traballo individualizadas que realizará en clase ou na casa cos aspectos que deba repasar do curso anterior.
- ✓ Se o alumno é repetidor, individualizaráselle a materia a estudar, co fin de non repetir innecesariamente conceptos xa asimilados.

Probos Extraordinarios:

O exame da convocatoria de setembro versará sobre os contidos vistos durante o curso.

Para Latín II consistirá na tradución dun texto latino descoñecido con preguntas teóricas, a maioría das veces referidas ao texto xa dentro do plano morfolóxico, sintáctico ou cultural en xeral.

Para Latín I consistirá no desenvolvemento dun tema teórico de morfoloxía latina cun texto sinxelo ou frases soltas en latín que o alumno deberá traducir e contestar ás preguntas teóricas que referidas á morfoloxía, sintaxe ou cultura xeral, se lle formulen.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A nota principal de avaliación será a do exame tradicional ou proba obxectiva, máis arriba deseñada, que será de dous tipos:

- ✓ Realizarase un exame do visto e traducido en clase. Este exame terá unha puntuación máxima dun **punto** sobre a avaliación.
- ✓ Farase tamén un exame dun texto non visto en clase, o cal sumará como máximo **nove puntos**. En liñas xerais constará dunha tradución e preguntas a maioría das veces referidas ao texto xa dentro do plano morfolóxico, sintáctico ou cultural en xeral.

Na cualificación de todo exame darase primacía á resolución da tradución, que é en si o fin mesmo desta materia, sobre a teoría, considerando que unha boa tradución sempre comporta bos coñecementos teóricos da materia. Por regra xeral, dita tradución e sintaxe do texto latino terá un valor de ao redor de dúas terceiras partes sobre unha puntuación dunha terceira parte do coñecemento teórico en si.

Na avaliación de cada período, tomarase o exame de avaliación como base ou punto de referencia a partir do cal poderá ascender ou diminuír a nota.

O traballo persoal na casa coas traducións, sobre todo, o obtido neses exercicios de curta duración, o libro de lectura, a asistencia a clase e actitude,..., todo en si influirá na nota final de cada avaliación. Todos estes instrumentos (epígrafes 2, 3, 4 e 5) poderán aumentar ou diminuír a nota final de cada avaliación en **2 puntos** como máximo.

Do mesmo xeito, non haberá probas de recuperación propiamente ditas, debido a que, ao levar un sistema de avaliación continua onde a materia incluída nun exame non é eliminada para a seguinte proba, o exame seguinte recuperará o anterior, sempre tendo en conta a marcha xeral de cada alumno, evitando así que un "mal día" poida ocasionar un prexuízo excesivo ao devandito alumno.

Na última avaliación valorarase o seu traballo en conxunto, partindo sempre da base da nota conseguida nesta última proba.

Avaliación de actitudes:

A observación directa dos alumnos no seu traballo individual e en pequeno e grande grupo, permitiranos avaliar actitudes

Avaliación de procedementos:

A observación do manexo das técnicas de síntese, análise, comparación, debate, e a atención moi especial aos aspectos fundamentais de ortografía, presentación e fluidez e corrección na exposición informaranos sobre o progreso en procedementos.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

O material didáctico a utilizar será o seguinte:

- ✓ Libro de texto: LATÍN I e LATÍN II, de J. Sanchos Xacer e P. Sancho Cremades, Editorial McGraw-Hill
- ✓ Dicionario de Latín-Español, VOX. Bibliograf, Barcelona

Material de apoio:

- ✓ Vídeos didácticos
- ✓ Películas de cinema de tema mitolóxico-histórico
- ✓ Colección de transparencias: mapas, esquemas
- ✓ Presentacións en PowerPoint
- ✓ Paxinas web: hai que destacar o uso da telemática na individualización do ensino.
- ✓ Fotocopias
- ✓ Prensa escrita
- ✓ Libros de consulta
- ✓ Textos clásicos en latín, en castelán e bilingües
- ✓ Dicionarios de todo tipo: etimolóxico, ideolóxico, linguas modernas, linguas clásicas.
- ✓ Textos especializados científicos e técnicos

Páxinas Web

<http://www.elimagazines.com> (Cómics, xogos, tests de cultura xeral. Todo iso en latín)

<http://www.radiobremen.de/nachrichten/latein/>. (Radio Bremen, emisora alemá que emite en latín certos boletíns de noticias)

<http://www.latinitatis.com>

(no apartado "Ephemeris" podemos atopar as efemérides de actualidade publicadas en latín: a morte de Milosevic, o alto ao fogo de ETA, etc. No apartado "Vox Latina" temos emisións audíbles con posibilidade de ver o texto)

<http://www.logosconjugator.org/> (Conxugador de verbos de calquera lingua mesmo o latín)

<http://fce.ufm.edu/catedraticos/mpolanco/latin/>

Recursos dixitais para a aprendizaxe do latín: declinacións, exercicios, traducións etc.

ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES

Co obxecto de motivar o alumnado de latín e para mellor coñecemento da vida e costumes dos romanos e a súa influencia na cultura occidental proporase á dirección do centro e aos propios alumnos a realización de alguna(s) de la(s) seguinte(s) actividades:

- ✓ Visita aos museos e monumentos de orixe romana que se atopen no ámbito do centro ou en calquera lugar da Península.
- ✓ Posibles saídas á capital da provincia co obxecto de visionar documentais ou películas que traten algún tema relacionado co mundo clásico.
- ✓ Viaxe a Italia.
- ✓ Viaxe a Londres cos alumnos de cultura clásica para visitar os vestixios romanos, gregos e exipcios que figuran no Museo Británico

ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Un dos principios básicos que ha de ter en conta o profesor na aula é o da individualización do ensino, partindo sempre da situación inicial de cada alumno en concreto.

O alumno debe ter acceso a unha educación baseada na súa motivación, os seus intereses, e as súas capacidades de aprendizaxe.

A nosa axuda pedagóxica axustarase a cada alumno en concreto, elixindo coidadosamente os recursos didácticos e cambiando, se é necesaria, a nosa metodoloxía, que estará baseada, entre outros, nos seguintes procedementos:

- ✓ Alternar o traballo individual e en pequenos grupos.¹
- ✓ Realizar un seguimento diario dos alumnos con dificultades.
- ✓ Utilizar material didáctico próximo aos intereses dos alumnos e, sobre todo, práctico.
- ✓ Non establecer comparacións entre os alumnos do grupo.
- ✓ Disposición para que, en calquera momento, se fagan **pequenas adaptacións**, se así requírese.

Para iso é necesario saber qué cousa non é capaz de facer o alumno, determinar qué contidos debemos traballar e comprobar, **mediante a avaliación**, cáles foron os obxectivos conseguidos.

Isto conseguíremolo a través do proceso de avaliación que nos dará información sobre os coñecementos que posúe o alumno

A partir desta información realizaranse todas as **adaptacións individuais** que se precisen.

Para levar a cabo **estas adaptacións** temos in mente unha ampla gama de exercicios e actividades estruturada do seguinte xeito:

- ✓ Exercicios previos para comprender mellor o latín, aproveitando coñecementos xa adquiridos noutras materias.
- ✓ Exercicios práctico variados para exercitar os contidos da materia.
- ✓ Exercicios de repaso para sentar coñecementos naqueles que máis o necesiten.
- ✓ Traducións de textos orixinais e elaborados, con diversos graos de dificultade.
- ✓ Actividades de reflexión e relación entre aspectos aparentemente distintos.
- ✓ Exercicios e actividades apropiadas, tan abundantes e variadas como sexa necesario.
- ✓ Exercicios de dificultade graduada, para comprender os temas lingüísticos e léxicos
- ✓ Breves lecturas cos seus correspondentes esquemas, para afrontar os temas culturais.

¹

Os grupos de traballo que formemos serán flexibles e o ritmo levado por cada un será distinto, segundo o grao de reforzo que cada un necesite.

- ✓ Tarefas de afondamento nos contidos tratados tales como:
 - Pequenos traballos de investigación en Internet sobre temas culturais.
 - Traducións ou lecturas complementarias
 - Ampliación do léxico da propia lingua relacionado co tema, mediante dicionarios ou textos apropiados.

Concederáse grande importancia en todo momento ao traballo persoal e individual, en concreto aplicarase nas actividades de consolidación, así como nas de recuperación e ampliación.

VILALBA setembro de 2007
José Manuel Legazpi Trigo
Catalina Rey Rodríguez